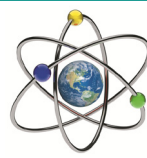

ISSN: 3060-4613

13.00.00	13.00.06	01.00.00
13.00.01	13.00.07	02.00.00
13.00.02	13.00.08	03.00.00
13.00.03	13.00.09	09.00.00
13.00.04	07.00.00	10.00.00
13.00.05	19.00.00	11.00.00

№6/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 694 sahifa,
5-iyun, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Umarova H.O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)

Panjijev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024-yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Iqim o'zgarishi muammolari va "yashil ko'nikmalar"ning rivojlanishi.....	14
Abdurashit Karimovich Avliyaqulov	
TTJlardagi qizlarni qo'llab-quvvatlash, mavjud ijtimoiy-axloqiy muammolarni hal etish bo'yicha ilg'or xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish.....	18
Xasanboy U. Abdusamatov	
Integrativ yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy omili	26
Jalilov Nodirjon Azamatovich	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning sibling munosabatlari diagnostikasi.....	30
G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omillari	33
Hakimova Gulmira To'xtatosheva	
Bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni muzey pedagogikasi vositasida rivojlantirishning pedagogik-psixologik jihatlari	37
Marayimova Kibriyoxon Islomjon qizi	
Iqtisodiy savodxonlikni oshirishda o'zbek tilining ta'siri	41
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Сторителлинг как инструмент формирования ценностных ориентаций старшеклассников	44
Умрихина Виктория Игоревна	
Формирование эстетических предпочтений учащихся музыкальных школ в условиях инклюзивного образования на основе стилевого подхода	52
Ахунова Умида Ойбековна	
Sun'iy intellektning ta'limga integratsiyasi: o'qitish va boshqaruvdagi o'rni.....	55
Abduxamidova Muyassar Xalimjon qizi	
Buxorodagi jadidchilik harakatining o'ziga xosligi va maktablardagi ta'lim tizimi.....	60
Axrorov Ixtiyor Doniyorovich	
Inklyuziv ta'lim sharoitida imkoniyati cheklangan bolalarning moslashuvida oila va maktabning roli.....	63
Dadaboyev Jahongir Sherdil o'g'li	
Влияние длительной госпитализации на образовательную траекторию ребенка: междисциплинарный подход	67
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
O'yinning bola faoliyati sifatidagi mohiyati va o'ziga xosligi.....	75
Otasheva Lola Shoto'rayevna	
Psixologik tadqiqotning umummetodologik va xususiy metodologik tamoyillari.....	78
Xodjimatoва Nazira Toshmatovna, Mallayeva Gulshoda Maxmudjonovna	
Rivojlanishida nuqsoni bor bo'lgan bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda inklyuziv ta'limning o'rni	81
B. Xusniddinova	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish	85
Zulaykho Samatovna Ro'ziyeva	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini dars jarayonida rivojlantirish texnologiyasi	89
Xudaybergenova Nawrizbiyke Qanat qizi	
Sonlarni obrazlar bilan bog'lash orqali mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	92
Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna	
Methodology of Teaching English to Preschool Children	96
Khurshida Tojimurodova	
Malaka oshirish jarayonida yo'riqchilarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy zaruriyati..	100
Ch. B. Nalibayeva	
O'qituvchilarning o'quvchilar bilan hamkorlik munosabatlari	103
G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi	
Falsafada haqiqatni izlash: empirizm va rasionallizmning o'rni.....	106
Boymirzayeva Xurshida Sobirovna	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun axborot bilan ishlashni o'rgatishning didaktik asoslari.....	110
<i>Ismoilov Ravshan Yakubjon o'g'li</i>	
An Evaluation of the Impact of The Theme-Based Approach on Young Learners' Speaking Development..	113
<i>Khamraeva Gulchekhra Ibrakhimovna</i>	
O'smirlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	118
<i>Majidov Jasur Baxtiyarovich, Xolmatova Dilorom Vahobjon qizi</i>	
Informatika fanini o'qitishda mobil dasturiy vositalaridan foydalanish imkoniyatlari	123
<i>Jo'rayev Ilhom Isxoqovich</i>	
Muqimiy asarlari vositasida talabalarda kitobxonlik tizimini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish	126
<i>Muxlisa Satriiddinova Muhitdinova</i>	
Korpus lingvistikasida lingvostatistik tahlil metodi	132
<i>Nuriddinov Abrorbek Sayfiddin o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ruhlantirish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	136
<i>Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Samandarova Dildora Javlon qizi</i>	
Tizimli-faoliyatli yondashuv asosida umumpedagogik akt kompetentlikni shakllantirish muammosining nazariy-metodologik jihatlari.....	139
<i>Saloxiddinova Umidaxon Mansurjon qizi</i>	
Nutqiy kamchiliklarni kamaytirishda o'yinlarning o'rni.....	143
<i>Jabborova Oltinoy</i>	
Matn bilan ishlash bosqichlari va ularning ingliz tilini o'rgatishdagi didaktik ahamiyati	146
<i>Soliyev Umidjon Yulchivoyevich</i>	
Ta'lim tizimini boshqarishda talabalar boshqaruvining qiyosiy tahlillari	150
<i>Uzaqov Nomozali Hamdamovich</i>	
Zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagoglarning boshqaruv malakasini rivojlantirish yo'llari	153
<i>Z. M. Zarifova</i>	
Rossiya imperiyasining Surxon vohasi qishloq xo'jaligi va irrigatsiya tizimidagi siyosati tarixi	159
<i>Abdurashidov Anvar Abdurashidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari katta guruh tarbiyalanuvchilarini badiiy adabiyot bilan tanishtirish texnologiyalari.....	164
<i>Axmadaliev Sidiqjon Yigitalievich</i>	
Ota-onalarning ta'lim sifatiga ta'siri.....	167
<i>Axmadqulova Ozodaxon Xamidullo qizi</i>	
Surxon voxasi toponimlarining tarixshunosligi.....	170
<i>Boboyeva Sitora Ro'zimaxmatovna</i>	
O'zbek etnopedagogikasi rivojlanishining nazariy asoslari.....	174
<i>Davlatova Shaxnozaxon Doniyor qizi</i>	
Sihatgohlarda davolanuvchilar salomatligini saqlashda jismoniy tarbiya vositalaridan samarali foydalanish texnologiyalari.....	178
<i>G'aniyev Suxrob Abduvali o'g'li, Ergashov Shoxrux Yusuf o'g'li</i>	
Ikkinchi jahon urushi davrida Surxon vohasi ayollarining maorif va madaniyat sohasiga qo'shgan munosib hissalar.....	183
<i>Hakimova Muyassar Rashidovna</i>	
Kitob mutolaasining pedagogik-psixologik asoslari	188
<i>Il'yasova Dilshoda Akmal qizi</i>	
O'zbekiston tarixini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, Turkistondagi siyosiy jarayonlar, Turkiston muxtoriyati.....	191
<i>Isaev Oybek Axmed o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda ona tili fanidan mustaqil ishlarni tashkil etishda matnlar ustida ishlash metodikasi....	195
<i>Iskandarova Maftuna Quvondiq qizi</i>	
Sinfdan tashqari tadbirlarda o'smir yoshdagi o'quvchilarning ijtimoiy tashabbuskorligini tarbiyalash metodi.....	199
<i>Latipova Nigoraxon Isakovna, Ibraimov Xolboy Ibragimovich</i>	
Tarixni o'rganishda yordamchi tarixiy fanlarning ahamiyati	202
<i>Maxmatkulova Nozikoy Choriyevna</i>	

MUNDARIJA	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS
		Increasing the Efficiency of Economic Education Through Project-Based Educational Technologies 210 Nurmatova Maftuna Ilkxamovna
		Rassom O'rol Tansiqboyev asarlari vositasida maktabga tayyorlov guruhi bolalarini tabiat manzarasini chizishga o'rgatish..... 213 Po'latov Foziljon Usibjonovich
		Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni..... 216 Qayumova Odinoxon Buvarayim qizi
		Milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik asoslari..... 219 Sa'dullayeva Sarvinoz Ubadullo qizi
		Neyrodinamik gimnastikalar yordamida o'quvchilarning matematik tafakkurini rivojlantirish..... 223 Sanobar Ibragimovna Kenjayeva
		Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasi va korrektsiyasi 228 Saotmuradova Zebo Yuldash qizi
		Musiqiy-nazariy fanlarni o'qitishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llashning xususiyatlari 232 Shukurova Nilufar Gayratovna
		Maktabgacha ta'lim direktori shaxsiy kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalardan foydalanish..... 237 Ravshanova Nargiza Norboyevna, Suvonova Sohiba Eshquvvat qizi
		Surxon vohasining ijtimoiy hayotida sog'lomlashtirish oromgohlarining o'rni 241 Tilovov Qorjov Bekbayevich
		O'quvchilarning ma'naviy immunologik tarbiyasini shakllantirishning ilmiy asoslari..... 248 Toshmamatova Shoxsanam Muzaffar qizi
		Theoretical Foundations, Essence, Content and Forms of Economic Education for Students of Grades 5-6 of Secondary Schools 251 Turakhanov Oybek Davlatalievich
		Tarbiyachining shaxsiy fazilatlarini va pedagogik mahorati 257 Usarova Muborak Xabibulla qizi, Abduraxmanova Matluba Kamoliddin qizi
		Boshlang'ich ta'limda kommunikativ yondashuvga asoslangan o'qitish metodlarini takomillashtirish usullari..... 260 Xoliqova Matluba Mardon qizi
		Xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish jarayonini takomillashtirishning shakli, metod va vositalari 263 Xudoyqulova Sevara Yorqul qizi
		Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviy tarbiyasida xalq pedagogikasi an'analaridan foydalanish 266 Yunusova Dildoraxon Xikmat qizi
		Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirish..... 270 Yusufaliyeva Gulnora Abdurahmonovna
		Способы и средства обучения ценности времени в младших классах (на уроках русского языка)..... 275 Ниязова Хилола Хаят кизи
		Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования 278 Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи
		5–7-sinflar ingliz tili darsliklaridagi muloqot matnlarining tahlili..... 281 Abdumurodova Dilnoza Azimjon qizi
		Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni..... 284 Abduraxmonova Noila Nasim qizi
		Boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tabiiy fanlar nazariyasi va metodikasi fani rivojlanish tarixi 289 Abduraxmonov Zaribjon Mansurovich, Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi, G'ofurova Zarnigorxon Shuxratovna
		Informatika darslarida o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning nazariy asoslari 293 Ahmadova Kamola Ahmad qizi
		Methodology for Increasing the Efficiency of Training 10–12-Year-Old Tennis Players 297 Akhmedova N. I.
		Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabalarida ingliz tili fani doirasida kasbiy-muloqotni rivojlantirish tamoyillari 301 Ashurova Zulayxo Erkinovna

Pedagogik oliy ta'limda "tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi" modulini o'qitishning pedagogik va metodik xususiyatlari.....	306
Boliyeva Lola Shukurovna	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	309
Rahmon Ernazarov	
Maktabgacha ta'limda kompyuter texnologiyalari orqali bolalarning intellektual rivojlanishini ta'minlash	313
G'ulomova Muxlisa Ulug'bek qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasasida huquqiy tarbiyani amalga oshirish yo'llari.....	317
Karimova Umida Sharopovna	
Raqamli ta'lim muhitini shakllantirish asosi sifatida kichik maktab o'quvchilariga informatika va axborot texnologiyalarini o'qitishning o'quv-uslubiy ta'minoti.....	322
Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich, Aliyev Mahmud Muso o'g'li	
Использование личностно-ориентированных образовательных технологий в дошкольном образовании	327
Мирзатова Гулшода Худойбердиевна	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish mohiyati.....	332
Najmiddinova Saodat Abduvohid qizi	
Ta'lim jarayonida mozaika texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning intellektual kompetentligini rivojlantirish.....	335
O'rinov Rustambek Yoqubjonovich	
Oilaviy munosabatlarga ijtimoiy-psixologik ta'sirlar va ularning ahamiyati	340
Otanazarova Muhayyo Uktamova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari sharoitida bolalarning harakat faoliyatini maqsadli rivojlantirish texnologiyasi	344
Radjapova Gulbahor Mamatraimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarini shakllantirish metodik muammo sifatida... ..	348
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Voleybol sport seksiya mashg'ulotlarini tashkil etishda ishlab chiqilgan ilmiy-metodik dastur va anketa so'rovi natijalari tahlili	352
Sulaymonov Jahongir Solijonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy va nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol va kollaborativ metodlar qo'llanilishi	361
Temirova Iqbol Sadriddinovna	
Zamonaviy gumanitar bilimlarda "axborot kompetentligi" tushunchasining tarixiy-mantiqiy tahlili.....	365
Xoshimova Xulkaroy Xoshimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish metodikasini takomillashtirish.....	369
Yuldoshova Mehriniso Ochilidievna	
Gumanitar fanlarda milliy folklardan foydalanishning ahamiyati.....	372
Abduxakimova Maxfuza Abduraxmonova	
Методика усовершенствования коммуникативной толерантности детей в процессе изучения русского языка и литературы в начальных классах.....	376
Тошматова Мукаррам Джумановна, Дадаева Фируза Акрамовна	
Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования	380
Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи	
Формирование коммуникативных умений учащихся младших классов средствами филологических наук.....	383
Хожиева Малика Хусниддиновна	
The Formation of Syntactic Paradigmatics.....	388
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Oliy ta'limda zoologiya fanini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	391
Xonnazarova Mamlakat To'liqinovna	
O'zbek kurashchilarining kurash usullari va taktik harakatlarini o'zlashtirish darajalari.....	395
Qon'irbaev Dastan	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof olamga nisbatan mas'uliyatlikni takomillashtirish mexanizmi	399
<i>Abdulahkimova Fotima Turduqil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar kreativ fikrlashini rivojlantirishning pedagogik-psixologik qonuniyatlari	403
<i>Abdusattorova Umida Abdusamat qizi</i>	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonini tashkil etish yo'nalishlari	406
<i>Ametova Guljamila Elbrusovna</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari...	410
<i>Babayeva M. A.</i>	
Rahbarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishni boshqarish chora-tadbirlari.....	413
<i>Bagmatov Davlatjon</i>	
Rivojlanayotgan davlatlarda ota-ona va farzand munosabatlari.....	418
<i>Bobojonova Nazira Merganboy qizi</i>	
Huquqiy fanlarni innovatsion o'qitish usullarining afzalliklari	422
<i>Dauletbaeva Jadiraxan Aliy qizi</i>	
Ona tili o'qituvchilarining nutqi bilan bog'liq muammolar va unga doir yechimlar	426
<i>G'. Do'stmurodov</i>	
Barqaror rivojlanish kontekstida maktabgacha ta'lim: bolalarda ekologik ongni shakllantirish.....	430
<i>Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks yondashuv	433
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Transformatsiya-lashayotgan jamiyatda yoshlarning shaxsiy resurslari va psixologik barqarorligi	437
<i>Irisbayeva Qunduzxon</i>	
Talabalarda kasbiy kreativlik ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligi va uning natijalari	440
<i>Ismanova Ma'mura Abdumo'minovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi serebral falajli bolalarda nutq va motorikani rivojlantirish	444
<i>Isodullayeva Iqboloy Sodiqjonovna</i>	
Talabalarining intellektual-kognitiv salohiyatini rivojlantirishda kredit-modul tizimining pedagogik jihatlari ..	447
<i>J. Otepbergenov</i>	
Yashil suvo'tlar (Chlorophyta) bo'limini o'qitish metodikasi	451
<i>M. N. Xayitova</i>	
Bo'lg'usi pedagoglarda empatik kompetensiyalarni rivojlantirish: zamonaviy yondashuvlar va amaliy strategiyalar	457
<i>Mambetkarimova Indira Polatbaevna</i>	
An Analysis of the Present-Day use of English Folklore in Education.....	460
<i>Maxsudaliyeva Ranokhon Bakhodir qizi</i>	
Yoshlarda kasbiy motivatsiyani shakllantirishning psixologik xususiyatlari	463
<i>Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasi va uning mohiyati	466
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Boshlang'ich sinfda matematika o'qitishni tashkil qilish shakllari	471
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda inklyuziv yondashuvlar: o'qituvchilarning kasbiy tayanchlarini takomillashtirish.....	475
<i>Olimova Nodirabegim Ibrohimjon qizi</i>	
Jadidlar ta'lim orqali jamiyatni o'zgartirishga intilganlari, ularning maqsadlari va erishilgan natijalar.....	479
<i>Omonov Asliddin Sunnatovich</i>	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	481
<i>Rahmon Ernazarov</i>	
Boshlang'ich ta'lim – inson kamolotining ilk poydevori!.....	485
<i>Ravshanova Ra'no Raup qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish	489
<i>Saidova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Mental arifmetika orqali bolalar intellektini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	493
<i>Saydaliyeva Umidabonu Sharifjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirish muammosi	496
<i>Sharipova Sevara Erkin qizi</i>	
CEFR doirasida arab tilida yozma nutq kompetensiyasini baholash mezonlari va amaliy usullar	499
<i>Sindarova Malika Aziz qizi</i>	

VARK ta'lim modelining pedagogik oqibatlari	503
<i>Temirova Mushtariybonu</i>	
Kasbiy rivojlanish soatlarida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish	507
<i>Temirova Rushana Ravshan qizi, Nishonova Durdona Olimjon qizi</i>	
Teaching on Empty: Burnout Challenges in Elt Classrooms	511
<i>Usmanova Nilufar Xasan qizi</i>	
Ona tili ta'limini tashkil etish jarayonining ilmiy-nazariy tendensiyalari	514
<i>Uzoqova Maftuna Abdirazzoqovna</i>	
Критическое мышление в контексте эмоционального интеллекта	518
<i>Нажмудинова Мадина Халимовна</i>	
Реформа образовательной системы для повышения качества и доступности образования, как одна из целей устойчивого развития	521
<i>Аскарова Ф. А.</i>	
Yengil atletika sport turida uzunlikka sakrovchilarni mashg'ulot jarayonida tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish uslubiyati	528
<i>Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich</i>	
Nutq – ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida: maktabgacha yoshdagi bolalarda shakllanish bosqichlari va yondashuvlar	532
<i>Sharipova Guzal Sodiqovna, Xabibullayeva Maftunaxon Vaxobjon qizi</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida multimedia vositalari orqali nutq madaniyatini shakllantirish modeli	535
<i>Abduvaliyeva Farida Salimjon qizi</i>	
Yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalash tendensiyalari	539
<i>Abirova Umida Nazarovna</i>	
Tanqidiy fikrlash: tushunchasini tahliliy idrok etish	543
<i>Akabiroya Mexriniso Baxtiyorovna</i>	
Nutq nuqsoniga ega bolalar diqqat xususiyatlari	547
<i>Akbarova Ziyoda Qurbonjon qizi</i>	
Milliy tarbiya asoslari fanini o'qitishning amaliyotdagi holati	550
<i>Alisher Tursunov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi asosiy omillar va ularni bartaraf etish yo'llari	554
<i>Beketov Nurseit Alijan o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining atrof-muhitga ekologik munosabatini oshirishda ekskursiya mashg'ulotlarini o'tkazishda raqamli texnologiyalarning o'rni	558
<i>Bovanova Umida Abdurahobovna, Meliqulova Oybahor Farhod qizi</i>	
Neyropedagogika va zamonaviy ilmiy yondashuvlar	564
<i>Duschanova Nilufar Sabirbayevna</i>	
O'yin texnologiyasi asosida bolalarda muloqot madaniyatini rivojlantirish	567
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida konstruksiyalashga oid ko'nikmalarni shakllantirish	570
<i>Eshonqulova Ma'suda Xabibovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantirish markazlaridagi ta'limiy faoliyatlarni kuzatish va tahlil qilish metodikasi	573
<i>Fayziyeva Mabudaxon Muxammadjonovna</i>	
Duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirishda logopedik texnologiyalarning o'rni	576
<i>Mahkamova Umida Abdusattorovna</i>	
Kurash mashg'ulotlarining o'quvchilarni axloqiy tarbiyalashdagi roli: an'anaviy sportning pedagogik imkoniyatlari	579
<i>Muratov Muzaffar Shermamatovich</i>	
Autizm sindromli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda korreksion ishlar	582
<i>Nabiyev Ravshanjon Shavkatjon o'g'li</i>	
Sharq ma'rifatparvarlari va ularning gender tengligi haqidagi qarashlari	586
<i>Norimonova Gulmira Ulug'bek qizi</i>	
Sport vositasi orqali yoshlar o'rtasida ekstremizmning oldini olish yo'llari va mexanizmlari	589
<i>Nosirova Dilnoza Sobirovna</i>	

SPORTCHILARNING INDIVIDUAL FUNKSIONAL XUSUSIYATLARIGA ASOSLANGAN MASHG'ULOT YUKLAMALARINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	Sportchilarning individual funksional xususiyatlariga asoslangan mashg'ulot yuklamalarini optimallashtirish yo'llari 593 Olimov Shahobiddin Maribboy o'g'li, Sulaymonova Maktuba Xusan qizi
KASBIY SIFATLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR FOYDALANISH	Kasbiy sifatlarini takomillashtirishda raqamli texnologiyalar foydalanish 597 Otanazarova Mohira Xamidbekovna
BIOLOGIYA FANINING TA'LIMDAGI O'RNI VA O'QITISHDAGI MUAMMOLAR	Biologiya fanining ta'limdagi o'rni va o'qitishdagi muammolar 601 Pulatova Elnora Kadirovna
BOSHLANG'ICH SINIF DARSLIKLARIDAGI ANTROPONIMLARINING FUNKSIONAL, LEKSIK, SEMANTIK, MORFOLOGIK TADQIQI	Boshlang'ich sinf darsliklaridagi antroponimlarning funksional, leksik, semantik, morfologik tadqiqi 606 Qarshiyeva Gulbahor Shamil qizi
MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARDA REFLEKSIV KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH METODIK MUAMMO SIFATIDA	Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish metodik muammo sifatida . 609 Raxmonova Iroda Samijonovna
PROFESSIONAL STANDARDS FOR PRE-SERVICE TEACHERS	Professional Standards for Pre-Service Teachers 613 Sardor Rakhmanov
TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BO'LAJAK TEXNOLOGIYA O'QITUVCHILARINI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	Ta'limni raqamlashtirish sharoitida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari 619 Sayidova Muxtaram Xamidullayevna
INGLIZ TILINI O'RGATISHDA MULTIMODAL YONDASHUV ASOSIDA TA'LIMYI VIDEOlardan FOYDALANISH STRATEGIYASI	Ingliz tilini o'rgatishda multimodal yondashuv asosida ta'limiy videolardan foydalanish strategiyasi 623 Solijonova Mohlaroyim Abdumalik qizi
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI MATN USTIDA ISHLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini matn ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish 628 Sotiboldiyeva Shoxista Jaloliddin qizi, Shodmonqulova Sevara Rahmonqul qizi
O'QUV-TARBIYAVIY VAZIYATLARNI LOYIHALASHTIRISH ASOSLARIDA TALABANING TARBIYAVIY JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	O'quv-tarbiyaviy vaziyatlarni loyihalashtirish asoslarida talabanning tarbiyaviy jihatlarini takomillashtirish .. 632 Temirov Ma'ruf Shuhrat o'g'li
TIKUV BUYUMLARINI KONSTRUKSIYALASH VA MODELASHTIRISHNING AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARI FANI ORQALI TALABALARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	Tikuv buyumlarini konstruksiyalash va modelashtirishning avtomatlashtirilgan tizimlari fani orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari 638 Umarova Fotima Abduraximovna
BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA XALQ PEDAGOGIKASI VOSITASIDA MILLIY XARAKTER XUSUSIYATLARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI	Bo'lajak o'qituvchilarda xalq pedagogikasi vositasida milliy xarakter xususiyatlarini shakllantirish omillari 641 Usmonova Muattar Bahadirjonovna, Hasanboyeva Kamola Dilmurod qizi
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING BUGUNGI KUNDA TA'LIM SOHASIDAGI QO'LLANILISHI	Raqamli ta'lim texnologiyalarning bugungi kunda ta'lim sohasidagi qo'llanilishi 647 Xamroyeva Madina Dadajonovna, Umarov Husan Lazizi o'g'li
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA INNOVATSION KLASTERLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish 650 Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo
GEOGRAFIYA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARINI O'QITISH METODIKASI VA KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA OID TADQIQOT ISHLARINING TAHLILI	Geografiya ta'lim yo'nalishi talabalarini o'qitish metodikasi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga oid tadqiqot ishlarining tahlili 655 Xodjanilyazova Shoxsanam Ergash qizi
O'TKIR HOSHIMOVNING "TUSHDA KECHGAN UMURLAR" ROMANIDA INSON VA UNING RUHIYATI	O'tkir Hoshimovning "Tushda kechgan umurlar" romanida inson va uning ruhiyati 660 Xolmatova Ro'zixon Akmaljon qizi
TALABALARDA LIDERLIKNI SHAKLLANTIRUVCHI IJTIMOY-PEDAGOGIK OMILLAR	Talabalarda liderlikni shakllantiruvchi ijtimoiy-pedagogik omillar 663 Xoshimova Muazzamxon Zaynalobidinovna
CREATIVE GAMES AND PROJECT-BASED LEARNING IN PHYSICS LESSONS	Creative Games and Project-Based Learning in Physics Lessons 666 Yorqinbek Abduraimjanovich Mamatokhunov
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В ОБУЧЕНИИ ФИЗИКЕ	Теоретические основы и практическое применение компетентностного подхода в обучении физике 670 Абдулхаким Хакимов
РОЛЬ ИНКЛЮЗИВНОЙ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	Роль инклюзивной игровой деятельности в социальной адаптации детей с инвалидностью дошкольного возраста 673 Плиева Руслана Владимировна
"BERUNIY ASRI" YOXUD BERUNIYNING XARIZMATIK QOBILIYATI VA UNING BOQIY ILMIY MEROSI	"Beruniy asri" yoxud Beruniyning xarizmatik qobiliyati va uning boqiy ilmiy merosi 676 Saifnazarov Ismoil, Sultonov Tursinboy
ЗНАЧЕНИЕ НАБЛЮДЕНИЯ И ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКИ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ	Значение наблюдения и педагогической диагностики в инклюзивном образовании 682 Тургунова Нилуфар Абдусаломовна
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING EKOLOGIK DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI	Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik dunyoqarashini shakllantirish texnologiyalari 685 Xaydarova Shaxlo Narzullayevna, Azimova Gulmira Xayrullayevna
ДИАЛОГ КУЛЬТУР В РАССКАЗЕ "КЕЛИНКА" ГАЛИНЫ ШИРЯЕВОЙ: ГЕНДЕРНАЯ И ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ ПЕРСПЕКТИВА	Диалог культур в рассказе "Келинка" галины ширяевой: гендерная и этнокультурная перспектива .. 689 Чернова Татьяна Алексеевна

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Beketov Nurseit Alijan o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Boshlang'ich ta'limda aniq va tabiiy fanlar kafedrası dotsent v.b.

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Hozirgi kunda xususiy va davlat oliy ta'lim muassasalarida (OTM) shaffoflik va mas'uliyatga qo'yiladigan talablar kuchaymoqda. Bu holat OTMlarda ta'lim sifati ichki va tashqi manfaatdor tomonlar tomonidan tekshirilishini, shuningdek, ta'lim sifati mahalliy, mintaqaviy va xalqaro standartlarga mos kelishini ta'minlash zarurligini yuzaga keltirmoqda. Mazkur maqolada oliy ta'limda sifatga ta'sir ko'rsatuvchi omillar, jumladan, talabalar salohiyati, boshqaruv tizimlari, auditoriyalardagi sharoitlar, ta'lim muhitining holati, moddiy resurslar yetishmovchiligi, muassasalarning mas'uliyatsizligi hamda o'qitish uslublari yoritilib, ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, oliy ta'lim, moddiy resurslar, o'quv dasturlari, barqaror rivojlanish maqsadlari.

Abstract: Currently, the requirements for transparency and accountability in private and public higher education institutions are intensifying. This is due to the need to ensure that the quality of education provided by these institutions meets local, regional, and international standards, verified by both internal and external stakeholders. This article explores the key factors affecting educational quality in higher education, such as student potential, governance systems, classroom conditions, learning environment, lack of material resources, institutional irresponsibility, and teaching methods. It also examines possible solutions to these challenges.

Key words: educational quality, higher education, material resources, academic programs, sustainable development goals.

Аннотация: В настоящее время требования к прозрачности и ответственности в частных и государственных высших учебных заведениях (ВУЗах) усиливаются. Это обусловлено необходимостью обеспечения соответствия качества образования, предоставляемого ВУЗами, местным, региональным и международным стандартам через проверку со стороны внутренних и внешних заинтересованных сторон. В данной статье рассматриваются ключевые факторы, влияющие на качество образования, включая потенциал студентов, управленческие системы, условия в аудиториях, образовательную среду, нехватку материальных ресурсов, безответственность учреждений и методы преподавания. Также предложены пути устранения данных проблем.

Ключевые слова: качество образования, высшее образование, материальные ресурсы, учебные программы, цели устойчивого развития.

KIRISH

Hozirgi kunda oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish, ta'lim tizimining samaradorligini oshirish hamda talabalar uchun yuqori sifatli ta'lim muhitini yaratish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. OTMlarda shaffoflik va mas'uliyat talablari kuchaygani sari, ta'lim sifatini mahalliy, mintaqaviy va xalqaro standartlarga muvofiq ta'minlash zarurati yuzaga kelmoqda. Ushbu jarayonda talabalarning boshlang'ich salohiyati, boshqaruv tizimlari, o'quv xonalarining texnik va metodik holati, ta'lim muhiti, moddiy resurslar yetishmovchiligi, muassasa rahbariyatining mas'uliyatsizligi hamda o'qitish uslublari alohida e'tiborni talab qiladi.

Talabaning boshlang'ich salohiyati, uning o'qishga bo'lgan qiziqishi va ichki motivatsiyasi ta'lim jarayonining muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning bilim olishga tayyorgarligi, intellektual darajasi va shaxsiy fazilatlar ta'lim sifatiga bevosita ta'sir etadi. Shuningdek, boshqaruv tizimlari ta'lim muassasasi-ning ichki siyosatini belgilab beradi va o'qituvchi hamda talaba o'rtasidagi samarali aloqalarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan o'quv xonalari va qulay o'quv muhiti mavjudligi talabalar uchun rag'batlantiruvchi omil hisoblanadi. Biroq ko'plab OTMlarda moddiy-texnik bazaning zaifligi, zamonaviy o'quv-uskunalarining yo'qligi va o'quv joylarining yaroqsiz holati ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Bundan tashqari, OTM rahbariyatining mas'uliyatsizligi va ichki nazorat mexanizmlarining sustligi ham ta'lim sifatining pasayishiga olib kelmoqda. Tashqi baholash vositalaridan samarali foydalanish va faoliyatni tizimli tahlil qilish orqali mavjud muammolarni aniqlab, zarur o'zgartishlarni amalga oshirish mumkin.

O'qitish uslublari ham ta'lim sifatiga bevosita ta'sir etuvchi omillardandir. Innovatsion pedagogik yondashuvlar, interaktiv metodlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bilimlarni o'zlashtirish jarayonini samarali va qiziqarli qilishga xizmat qiladi.

Shu bois OTMlar ta'lim sifatini oshirish maqsadida qator chora-tadbirlarni amalga oshirishlari lozim. Ular qatoriga o'quv dasturlarini takomillashtirish, pedagoglarning malakasini oshirish, ilg'or o'qitish texnologiyalarini joriy etish, shuningdek, talabalar bilan samarali muloqot mexanizmlarini rivojlantirish kiradi. Ta'lim sifati global raqobatbardoshlik darajasiga yetishi uchun barqaror rivojlanish maqsadlarining inobatga olinishi muhim sanaladi.

Xulosa qilib aytganda, OTMlarda ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi omillarni chuqur o'rganish va ularni bartaraf etish yo'llarini ishlab chiqish orqali talabalar uchun yuqori sifatli, innovatsion va raqobatbardosh ta'lim muhitini shakllantirish mumkin. Bu esa nafaqat ta'lim sifati, balki jamiyat taraqqiyotiga ham bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2015-yil sentyabr oyida xalqaro hamjamiyat tomonidan qabul qilingan 17 ta Barqaror rivojlanish maqsadlaridan 4-maqsad – sifatli ta'limga yo'naltirilgan. Ushbu maqsad barcha uchun inklyuziv, teng imkoniyatli va sifatli ta'limni ta'minlash hamda umrbod o'qish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan. Sifatli ta'lim har bir shaxsning ijtimoiy, hissiy, aqliy, jismoniy va kognitiv rivojlanishini ta'minlashi, irqi, jinsi, ijtimoiy-ma'naviy kelib chiqishi yoki geografik joylashuviga qaramasdan, har kim uchun ochiq bo'lishi zarur.

Bugungi kunda zamonaviy raqamli texnologiyalar ta'limni yanada qulaylashtirayotgan bo'lsa-da, ko'plab OTMlardagi amaldagi natijalar bu yutuqlardan to'laqonli foydalanilmayotganini ko'rsatmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'lim tizimida ta'lim sifati masalasi ko'plab olimlar e'tiborida bo'lib, bu borada turli mamlakatlarda nazariy va amaliy tadqiqotlar olib borilgan. V.A. Bolotov ta'lim sifati baholashda tizimli yondashuv muhimligini ta'kidlab, ta'lim jarayonini natijaviylik, erkinlik va shaffoflik mezonlari asosida baholash lozimligini asoslab bergan. Uning fikriga ko'ra, sifatli ta'limni ta'minlashda davlat nazorati bilan bir qatorda mustaqil baholov tizimlarining mavjudligi ta'lim muassasalarining o'zini o'zi rivojlantirishga undaydi.

E.I. Varchenko esa ta'lim sifatining boshqaruv bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatib, ta'lim muassasalarida sifat menejmenti tizimini joriy etishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqqan. U ta'lim tashkilotlarining ichki audit, sifat monitoringi va strategik rejalashtirish jarayonlarini muntazam amalga oshirishini ta'minlash zarurligini ta'kidlaydi.

Boshqa bir muhim tadqiqot D.M. Voronin va O.S. Mishina tomonidan olib borilgan bo'lib, ular ta'lim muassasasi samaradorligini belgilovchi asosiy indikatorlar tizimini ishlab chiqib, ularni ta'lim sifati bilan bevosita bog'lagan. Ular zamonaviy pedagogik texnologiyalar, talabalar o'quv yutuqlari va bitiruvchilarning bandligi ta'lim sifatini baholashdagi asosiy mezonlar ekanini isbotlagan.

Shuningdek, O.S. Gazman, P.M. Veiss va N.B. Krylova tomonidan ta'limda insonparvarlik qadriyatlari va o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvning ahamiyati chuqur tadqiq etilgan. Ularning tadqiqotlarida jamiyatda raqobatbardosh, ijtimoiy mas'uliyatli shaxsni tarbiyalashda sifatli ta'limning asosiy omil ekanini e'tirof etilgan.

N.K. Gorshunova va N.V. Medvedevlar yuqori tibbiy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi ta'lim sifati ko'rsatkichlariga qanday ta'sir ko'rsatishini empirik jihatdan tahlil qilgan. Ularning tadqiqotlari natijasida yangi yondashuvlar, ayniqsa klinik mashg'ulotlarda, talabalar nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog'lashga xizmat qilishi aniqlangan.

Xulosa qilib aytganda, ilmiy adabiyotlar ta'lim sifati kompleks yondashuvni talab qiluvchi ko'p omilli tushuncha ekanini ko'rsatadi. Bunda boshqaruv, pedagogik yondashuv, infratuzilma, talaba salohiyati va tashqi baholash tizimlari uyg'un holda ishlashi zarur.

TADQIQOT METODLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar va talabalarga mo'ljallangan so'rovnoma, intervyular va mavjud normativ-huquqiy hujjatlarining kontent tahlili orqali to'plandi. Olingan ma'lumotlar deskriptiv-statistik usullar yordamida guruhlanib, sifat tahlil asosida umumlashtirildi va amaliy takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni chuqur o'rganish zarur. Birinchidan, talabalar boshlang'ich salohiyatining pastligi ta'lim sifati pasayishining muhim omillaridan biridir. Oliy ta'limga qadar bo'lgan ta'lim bosqichlarida bilim sifati yetarli bo'lmagani sababli, talabalar OTMga cheklangan tayyorgarlik bilan kiradilar va bu holat o'quv rejalaridagi fanlarni o'zlashtirishda jiddiy qiyinchiliklarga olib keladi. Bu esa ta'lim jarayonida talabalarning akademik yutuqlari orasidagi tafovutni kuchaytiradi hamda ularning muvaffaqiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ikkinchidan, oliy ta'lim muassasalaridagi boshqaruv tizimlarining samarasizligi ham ta'lim sifatining pasayishiga sabab bo'lmoqda. OTMlarda sifat nazorati uchun mas'ul bo'limlar – dekanatlar, sifat bo'linmalari va boshqa tuzilmalarda xodimlarning mas'uliyatsiz faoliyati ushbu muammoning asosiy omillaridan biridir. Ko'plab hollarda lavozimlarga ishga qabul qilishda nomzodning kasbiy salohiyati emas, balki ish staji asosiy mezon sifatida qaraladi. Bu holat muassasalarda ta'lim sifatini oshirishga to'sqinlik qiladi. Bundan tashqari, boshqaruvning asosiy vazifalari quyi bo'linmalar, xususan, kafedralarga yuklatilishi boshqaruv tizimining samaradorligini yanada pasaytiradi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish maqsadida bir nechta chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim. Avvalo, maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim bosqichlarida ta'lim sifatini yaxshilash hamda OTMga qabul qilinayotgan talabalarni puxta tayyorlash zarur. Bu orqali ularning boshlang'ich bilimlari mustahkamlanadi va oliy ta'limda muvaffaqiyatli o'qishlari uchun zarur sharoit yaratiladi. Shuningdek, OTMlar boshqaruv tizimini takomillashtirish, kasbiy salohiyatga ega xodimlarni jalb qilish, faoliyatni baholash mezonlarini yangilash va malaka oshirish tizimini kuchaytirishlari lozim.

Oliy ta'limda ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi yana bir muhim omil – bu o'quv xonalarining belgilangan standartlarga javob bermasligidir. Ayniqsa, texnik va IT yo'nalishlarida zamonaviy laboratoriya hamda amaliyot bazasining yo'qligi talabalarning bilimni amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini cheklaydi. Ko'plab muassasalarda auditoriya va guruhlar sonining haddan ziyod ko'pligi, resurslar tejash maqsadida mashg'ulotlar sifatsiz tashkil etilishi ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir qiladi. Bu holat talabalar o'rtasidagi muloqot va tajriba almashinuvini cheklaydi hamda jamoaviy o'rganish muhitini izdan chiqaradi.

Bundan tashqari, talabalarga yo'naltirilgan xizmatlarning (sog'liqni saqlash, maslahat, yotoqxon va psixologik yordam xizmatlari) to'liq va sifatli tashkil etilmaganligi ham ta'lim sifati uchun xavf tug'diradi. Bunday xizmatlarning yetishmasligi talabalarning asosiy e'tiborini o'qishga emas, boshqa ikkilamchi muammolarga qaratilishiga olib keladi. Bu esa o'z navbatida OTMlarning obro'-e'tiboriga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bois, talabalarga xizmat ko'rsatish tizimini takomillashtirish, ehtiyojlarini chuqur o'rganish va zarur resurslarni jalb etgan holda ta'lim muhitini modernizatsiya qilish muhimdir. Faqatgina kompleks yondashuv orqali OTMlarda sifatli ta'limni ta'minlash va raqobatbardosh mutaxassislarni yetishtirish mumkin.

OTMlarning infratuzilmasi va moddiy-texnik bazasidagi muammolar ham ta'lim sifati pasayishining asosiy sabablaridan biridir. Aksariyat muassasalarda zamonaviy laboratoriyalar, texnologik uskunalar, o'quv xonalari va kutubxonalar yetarli emas. Bu esa talabalarning amaliy bilimlarni o'zlashtirish imkoniyatini cheklaydi. Yaxshi ta'lim muassasasi zamonaviy infratuzilma, kuchli ilmiy fond, elektron kutubxona va ilg'or ilmiy jurnallar bilan ta'minlangan bo'lishi lozim. Bunday sharoit pedagoglar va talabalar uchun motivatsion muhit yaratadi va uzluksiz rivojlanishni ta'minlaydi.

O'qituvchilarning malakasi, ularning o'z ustida ishlashga tayyorligi ham ta'lim sifatini belgilovchi muhim omildir. O'qituvchilardan innovatsion o'quv materiallari, multimedia vositalari va zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmasi talab etiladi. Shuningdek, o'quv dasturlari mehnat bozori ehtiyojlariga mos ravishda shakllantirilishi, bandlikni ta'minlovchi kompetensiyalarni rivojlantirishi zarur. Bu holat talabalarni amaliyotga tayyorlab, ularni jamiyat uchun foydali mutaxassisga aylantirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim sifatini oshirish uchun boshqaruv, infratuzilma, pedagogik kadrlar, xizmatlar tizimi va o'quv dasturlari kabi omillar kompleks yondashuv asosida takomillashtirilishi zarur. Bu esa nafaqat ta'lim sifati, balki mamlakatning intellektual salohiyatini rivojlantirishda muhim bosqich bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish uchun yuqorida tahlil qilingan barcha omillarni hisobga olish hamda ularni yaxshilashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Faqatgina bunday tizimli yondashuv orqali OTMlar sifatli ta'limni ta'minlashi va talabalarni mehnat bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yurita oladigan mutaxassis sifatida tayyorlashi mumkin.

Ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillar natijasida jamiyat salohiyatsiz kadrlar bilan to'lib boradi, bu esa mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga jiddiy to'sqinlik qiladi. Oliy ta'lim muassasalarida mavjud muammolarni tizimli ravishda tahlil qilish zarurati ayni paytda dolzarb masalaga aylanmoqda.

*Birinchi*dan, moddiy-texnik bazaning zaifligi OTMlarning faoliyat samaradorligini sezilarli darajada pasaytiradi. Aksariyat oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy o'quv xonalari, ilg'or texnologiyalar bilan jihozlangan laboratoriyalar va boshqa zarur infratuzilma ob'ektlari yetarli emas. Bu holat talabalarning ta'lim olish jarayonini murakkablashtiradi va ularning bilim sifati pasayishiga olib keladi.

*Ikkinchi*dan, muassasalarda rahbarlik va pedagogik tarkibning mas'uliyatsizligi ham ta'lim sifatiga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Dars jarayonining samaradorligini ta'minlash uchun o'qituvchi o'z kasbiy bilimini muntazam yangilab borishi, ilg'or pedagogik yondashuvlarni o'zlashtirishi zarur. Yaxshi tashkil etilgan ta'lim muassasasi malakali professor-o'qituvchilari, boy kutubxonasi va ilmiy faoliyati bilan ajralib turadi. Bunday sharoit o'qituvchilar salohiyatini oshiradi, natijada ta'lim sifati yuksaladi.

O'qitish usullari, o'quv materiallarining zamonaviyligi, multimedia vositalaridan foydalanish ham ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omillardandir. O'quv dasturlari jamiyat ehtiyojlariga muvofiq yangilanib borilishi, talabalarga zamonaviy bilim va ko'nikmalarni berishi, ularni ish bilan ta'minlanish imkoniyati bilan bog'liq bo'lishi lozim. Shuningdek, o'qituvchi va talabalar motivatsiyasini oshirish, o'quv-tarbiya jarayoni uchun qulay va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish ham ta'lim sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Shunday ekan, OTMlarda ta'lim sifatini oshirish uchun boshqaruv tizimini isloh qilish, pedagog kadrlar malakasini oshirish, o'quv dasturlarini yangilash, infratuzilmani zamonaviylashtirish, talabalar ehtiyojlariga mos xizmatlar tizimini yaratish va raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish zarur.

Ta'lim sifatini oshirish masalalari bugungi kunda nafaqat har bir talabaning shaxsiy rivojlanishi, balki jamiyat taraqqiyoti uchun ham hal qiluvchi omildir. Shuning uchun, mavjud muammolarni o'z vaqtida aniqlash va tizimli hal etish har bir davlatning barqaror rivojlanish strategiyasining ajralmas tarkibiy qismidir.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim sohasidagi islohotlar, resurslardan oqilona foydalanish, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va kadrlar salohiyatini oshirish orqali biz kelajak avlodni yuqori sifatli bilim bilan qurollantirib, raqobatbardosh jamiyat barpo etishga zamin yaratamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Болотов В.А. Единый государственный экзамен как элемент становления системы независимой оценки качества образования в Российской Федерации // Вестник образования. – 2004. – № 23. – С. 15–25.
2. Варченко Е.И. Управление качеством образования в образовательном учреждении // Молодой ученый. – 2013. – № 3. – С. 471–474.
3. Воронин Д.М., Мишина О.С. Критерии эффективности образовательной организации как основа оценки и повышения качества образования // Перспективы науки и образования / Международный электронный журнал. – 2018. – № 5 (35). – С. 18–25.
4. Газман О.С., Вейсс Р.М., Крылова Н.Б. Новые ценности образования: Содержание гуманистического образования. – М.: Инноватор, 1995. – № 2. – 103 с.
5. Гордеева А.Н., Плучкова М.В. Правовое обеспечение интеграции науки и образования // Закон. – 2006. – № 4.
6. Горшунова Н.К., Медведев Н.В. Роль инновационных педагогических технологий в повышении качества высшего медицинского образования // Международный журнал экспериментального образования. – 2009. – № 6.
7. Гуров В. Качество образования в негосударственных вузах // Высшее образование в России. – 2004. – № 6. – С. 149–152.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.